

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

Ա Շ Խ Ա Տ Ա Կ Ա Ր Գ Ա Յ Ի Ն Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

«ՎԱՋԵ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԱԳՐՔԻ 389-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ՝ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ» ԳՈՐԾԻ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԵՐԺԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Սահմանադրական դատարանը, քննության առնելով «Վաչե Հարությունյանի դիմումի հիման վրա՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 389-րդ հոդվածի՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործի քննությունը մերժելու մասին առաջարկությունը, **Պ Ա Ր Զ Ե Ց .**

1. Վաչե Հարությունյանի (այսուհետ՝ Դիմող) դիմումը (ներկայացուցիչներ՝ փաստաբաններ Հրայր Ավետիսյան և Կարեն Գրիգորյան) Սահմանադրական դատարան է մուտքագրվել 2026 թվականի սեպտեմբերի 16-ին (դիմումն ուղարկվել է համապատասխանեցման սեպտեմբերի 18-ին և վերստին ներկայացվել է սեպտեմբերի 28-ին), որով Դիմողը խնդրել է.

*«(...) Հիմք ընդունելով սույն բողոքում բերված հիմնավորումները՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 389-րդ հոդվածն **ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի** այն մեկնաբանությամբ, որ հոդվածում ներառված չէ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 289-րդ հոդվածի կարգով բերված միջնորդության հիման վրա վարույթ հարուցելը մերժելու մասին որոշումը, ուստի հիշյալ կարգով բերված միջնորդության քննարկման արդյունքով վարույթ հարուցելը մերժելու մասին դատական ակտը հատուկ*

վերանայման կարգով բողոքարկման ենթակա չէ մեկնաբանությամբ ճանաչել ՀՀ սահմանադրությանը հակասող և անվավեր»:

2. Դիմողը, ներկայացնելով թիվ ԵԴ1/1899/15/25 գործի դատավարական նախապատմությունը, մասնավորապես նշում է, որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 389-րդ հոդվածի՝ իր գործով տրված մեկնաբանությամբ, դատարանի կողմից կիրառված խափանման միջոցի վերաբերյալ դատական ակտի բողոքարկման և վերանայման հնարավորությունը չի ապահովում անձի իրավունքների արդյունավետ պաշտպանությունը: Դիմողը գտնում է, որ նման կարգավորումը հանգեցնում է այնպիսի իրավիճակի, երբ անձը, ունենալով իր ազատությանն առնչվող դատական ակտը վիճարկելու անհրաժեշտություն, զրկվում է դրա արդյունավետ դատական վերանայման հնարավորությունից:

Դիմողը նշում է, որ կալանքի՝ որպես խափանման միջոցի կիրառման կամ դրա փոփոխության հարցերի վերաբերյալ դատական վերահսկողությունը պետք է իրականացվի այնպիսի ընթացակարգով, որը հնարավորություն կտա անձին լիարժեքորեն ներկայացնելու իր առարկությունները և ստանալու դրանց վերաբերյալ պատշաճ դատական գնահատական: Ըստ Դիմողի՝ վիճարկվող կարգավորումը նման հնարավորություն ամբողջությամբ չի ապահովում:

Դիմողը պնդում է, որ անձի ազատության իրավունքի սահմանափակման պայմաններում հատկապես կարևոր է դատական պաշտպանության արդյունավետության ապահովումը, քանի որ կալանքի կիրառումը անմիջականորեն անդրադառնում է անձի ազատության և անձնական անձեռնմխելիության վրա: Դիմողը գտնում է, որ այդպիսի միջամտության նկատմամբ դատական վերահսկողությունը պետք է լինի իրական և արդյունավետ, այլ ոչ թե ձևական:

Դիմողը նշում է, որ վիճարկվող իրավակարգավորումը չի ապահովում նաև դատական պաշտպանության իրավունքի այնպիսի իրացում, որի շրջանակներում անձը հնարավորություն կունենա վիճարկելու իր իրավունքների սահմանափակման հիմքերը և հասնելու դրանց վերացմանը կամ փոփոխությանը: Դիմողի պնդմամբ՝ այդ

հանգամանքը հակասում է Սահմանադրությամբ երաշխավորված՝ արդյունավետ դատական պաշտպանության իրավունքին:

3. Ուսումնասիրելով սույն անհատական դիմումը և կից ներկայացված փաստաթղթերը, ինչպես նաև ղեկավարվելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի (այսուհետ՝ նաև Սահմանադրական օրենք) 29 և 69-րդ հոդվածներով՝ Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ **սույն անհատական դիմումի հիման վրա գործի քննությունը ենթակա է մերժման՝ ներքոնշյալ հիմքով և պատճառաբանությամբ.**

Սահմանադրական օրենքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի համաձայն՝ *Սահմանադրական դատարանը գործի քննությունն ամբողջությամբ կամ մասամբ մերժելու մասին աշխատակարգային որոշում է ընդունում նույն օրենքի 69-րդ հոդվածով նախատեսված **այլ դեպքերում:***

Սահմանադրական օրենքի 69-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ *անհատական դիմումով գործի քննությունը կարող է մերժվել նաև այն դեպքում, երբ **անհատական դիմումն ակնհայտ անհիմն է:***

Սահմանադրության 169-րդ հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետի համաձայն՝ *Սահմանադրական դատարան կարող է դիմել յուրաքանչյուր ոք՝ կոնկրետ գործով, երբ առկա է դատարանի վերջնական ակտը, սպառվել են դատական պաշտպանության բոլոր միջոցները, և վիճարկում է այդ ակտով իր նկատմամբ կիրառված նորմատիվ իրավական ակտի դրույթի սահմանադրականությունը, **ինչը հանգեցրել է Սահմանադրության 2-րդ գլխում ամրագրված իր հիմնական իրավունքների և ազատությունների խախտման՝ հաշվի առնելով նաև համապատասխան դրույթին իրավակիրառ պրակտիկայում տրված մեկնաբանությունը:***

Սահմանադրության հիշյալ դրույթն ամրագրված է նաև Սահմանադրական օրենքի 69-րդ հոդվածի 1-ին մասով, որը սահմանում է այն հիմքերը, որոնց միաժամանակյա առկայության պարագայում ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձը կոնկրետ գործով կարող է անհատական դիմում ներկայացնել Սահմանադրական դատարան: Դրանք են՝

ա) երբ կոնկրետ գործով առկա է դատարանի վերջնական ակտը,
 բ) երբ սպառվել են ներպետական դատական պաշտպանության բոլոր միջոցները,
 գ) երբ վիճարկվում է այդ ակտով իր նկատմամբ կիրառված նորմատիվ
 իրավական ակտի դրույթի սահմանադրականությունը, **ինչը հանգեցրել է
 Սահմանադրության 2-րդ գլխում ամրագրված իր հիմնական իրավունքների և
 ազատությունների խախտման՝ հաշվի առնելով նաև համապատասխան դրույթին
 իրավակիրառ պրակտիկայում տրված մեկնաբանությունը:**

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ *անհատական դիմումը պետք է հղումներ
 պարունակի նորմատիվ իրավական ակտի այն դրույթներին, որոնց
 սահմանադրականությունը վիճարկվում է, և հիմնավորումներ, որ նորմատիվ
 իրավական ակտի հակասությունը հանգեցրել է Սահմանադրության 2-րդ գլխում
 ամրագրված իր հիմնական իրավունքների և ազատությունների խախտման՝ հաշվի
 առնելով նաև համապատասխան դրույթին իրավակիրառ պրակտիկայում տրված
 մեկնաբանությունը:*

Սահմանադրական դատարանը 2009 թվականի մարտի 17-ի ՍԴԱՌ-21
 աշխատակարգային որոշմամբ արձանագրել է. «(...) անհատական դիմումն ակնհայտ
 անհիմն է, երբ, թեև դրանում բարձրացված հարցը ենթակա է սահմանադրական
 դատարանի քննությանը, այնուամենայնիվ, դիմումում չեն բերվում բավարար
 իրավական փաստարկներ այն հիմնավորելու համար»:

Սահմանադրական դատարանը վերոնշյալ՝ [ՍԴԱՌ-21](#) աշխատակարգային
 որոշմամբ նաև արձանագրել է. «(...) դիմողը պետք է փորձի բավարար կերպով
 իրավաբանորեն հիմնավորել, թե իր սահմանադրական որ իրավունքներն են խախտվել
 և ինչ անմիջական պատճառահետևանքային կապ է առկա վիճարկվող օրինադրույթի և
 իր իրավունքների խախտման փաստի միջև: Նշված պահանջին համապատասխան՝
 դիմողը պետք է նաև դիմումում առաջադրված հարցի հիմքում ներկայացնի
 իրավաբանորեն փաստված հանգամանքներ և նյութեր (...)»:

Սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում փաստել, որ
 Սահմանադրական դատարան ներկայացված անհատական դիմումի հիմնավորված

լինելու պահանջը չի կարող պահպանված համարվել բոլոր այն դեպքերում, երբ դիմողը պարզապես հղում է կատարում Սահմանադրության 2-րդ գլխում ամրագրված որևէ հիմնական իրավունքի և (կամ) ազատության՝ առանց ներկայացնելու բավարար հիմնավորումներ վիճարկվող օրինադրույթի և համապատասխան հիմնական իրավունքի և (կամ) ազատության ենթադրյալ խախտման փաստի միջև անմիջական պատճառահետևանքային կապի առկայության վերաբերյալ:

Սահմանադրական դատարանի՝ 2022 թվականի հուլիսի 12-ի ՍԴԱՌ-126 աշխատակարգային որոշմամբ արձանագրված է. «(...) *անձը պետք է անհատական դիմումի շրջանակներում ուղղակիորեն մատնանշի և հիմնավորի վիճարկվող նորմատիվ իրավական ակտի կոնկրետ դրույթի և Սահմանադրության 2-րդ գլխում բովանդակվող իր հիմնական իրավունքի և/կամ ազատության ենթադրյալ հակասության անմիջական պատճառահետևանքային կապը*: Այլ կերպ ասած՝ **վիճարկվող դրույթի ենթադրյալ հակասահմանադրականությունը պետք է ուղղակիորեն հանգեցնի Սահմանադրության 2-րդ գլխով երաշխավորված որևէ հիմնական իրավունքի և/կամ ազատության խախտման/սահմանափակման**: Այս առնչությամբ Սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում շեշտադրել, որ Սահմանադրության 2-րդ գլխում բովանդակվող սահմանադրաիրավական սկզբունքներին վիճարկվող իրավանորմերի հակասությունը սահմանադրաիրավական իմաստով չի կարող անհատական գանգատարկման առարկա դառնալ, եթե վերջնարդյունքում չի հանգեցնում անձի՝ Սահմանադրության 2-րդ գլխով նախատեսված հիմնական իրավունքի և/կամ ազատության խախտման/սահմանափակման»:

Սույն անհատական դիմումով վիճարկվում է ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 389-րդ հոդվածի (իրավակիրառ պրակտիկայում դրան տրված մեկնաբանության)՝ Սահմանադրության 61, 63 և 75-րդ հոդվածներին համապատասխանությունը, ինչի կապակցությամբ Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է.

Դիմողը վկայակոչել է վիճարկվող դրույթի (իրավակիրառ պրակտիկայում դրան տրված մեկնաբանության) հակասությունը Սահմանադրության 61 և 63-րդ հոդվածներով երաշխավորված՝ համապատասխանաբար՝ արդյունավետ դատական

պաշտպանության և արդար դատաքննության հիմնական իրավունքներին, սակայն բավարար հիմնավորումներ չի ներկայացրել իր՝ նշյալ հիմնական իրավունքների խախտման փաստի, հետևաբար՝ վիճարկվող դրույթի՝ հաշվի առնելով իրավակիրառ պրակտիկայում դրան տրված մեկնաբանությունը և համապատասխան հիմնական իրավունքների ենթադրյալ խախտման փաստի միջև անմիջական պատճառահետևանքային կապի առկայության վերաբերյալ:

Դիմողը սահմանափակվել է իր՝ Սահմանադրության 61 և 63-րդ հոդվածներով երաշխավորված հիմնական իրավունքների խախտման վերաբերյալ պնդումների սուկ վկայակոչմամբ՝ բավարար հիմնավորումներ չներկայացնելով իր կողմից վիճարկվող դրույթի (իրավակիրառ պրակտիկայում դրան տրված մեկնաբանության) և նման խախտման ընդհանրության, դրանց միջև անմիջական պատճառահետևանքային կապի առկայության վերաբերյալ՝ հաշվի առնելով սույն կոնկրետ գործի հանգամանքներն ու առանձնահատկությունները:

Դիմողի կողմից բարձրացված՝ վիճարկվող դրույթի (իրավակիրառ պրակտիկայում դրան տրված մեկնաբանության)՝ Սահմանադրության 75-րդ հոդվածին համապատասխանության հարցի առնչությամբ Սահմանադրական դատարանը փաստում է, որ Սահմանադրության հիշյալ հոդվածի բովանդակությունից բխում է, որ **կոնկրետ վերահսկողության պարագայում այն ինքնին չի կարող դառնալ առանձին քննարկման առարկա, այլ կարող է դիտարկվել միայն որևէ հիմնական իրավունքի և (կամ) ազատության սահմանափակման լույսի ներքո:** Հետևաբար՝ Դիմողի կողմից վիճարկվող դրույթի (իրավակիրառ պրակտիկայում դրան տրված մեկնաբանության)՝ իր որևէ հիմնական իրավունքի և (կամ) ազատության խախտման հանգեցնելը չհիմնավորելը բացառում է վիճարկվող դրույթի (իրավակիրառ պրակտիկայում դրան տրված մեկնաբանության) սահմանադրականության հարցի քննարկումը Սահմանադրության 75-րդ հոդվածի համատեքստում:

Հաշվի առնելով վերոնշյալը՝ Սահմանադրական դատարանը եզրահանգում է, որ սույն անհատական դիմումի հիման վրա գործի քննությունը ենթակա է մերժման՝ Սահմանադրական օրենքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի և 69-րդ հոդվածի 5-րդ մասի հիման վրա՝ դիմումի ակնհայտ անհիմն լինելու հիմքով:

Ելնելով վերոշարադրյալից և ղեկավարվելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետով և 69-րդ հոդվածի 1-ին, 2 և 5-րդ մասերով՝ Սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց** .

«Վաչե Հարությունյանի դիմումի հիման վրա՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 389-րդ հոդվածի՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործի քննությունը մերժել:

**ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՓՈԽՆԱԽԱԳԱՀ**

Է. ՇԱԹԻՐՅԱՆ

20 հոկտեմբերի 2026 թվականի
ՍԴԱՈ-231